

TRANSFORMATOR HUISJES

Transformatorhuisjes

Een veel gebruikt, zeer nuttig, pand maar waar we meestal ongemerkt aan voorbij gaan. Zij staan meestal willekeurig in de stad op vaak onverwachte plaatsen. Voorbeeld: op de hoek in het Wilhelminapark (foto), langs de Arnhemseweg in Beekbergen en in Hoog Soeren aan het begin van het dorp.

Deze huisjes zijn ontstaan bij het elektrificeren van de steden. Zij zijn in die periode op die plaatsen gebouwd waar meerdere bewoners elektriciteit gebruikten. Die plaatsen kunnen nu niet logisch ervaren worden.

Deze huisjes zijn in onze provincie geplaatst door de Provinciale Gelderse Electriciteits Maatschappij (PGEM). Enkele staan op de rijks-monumentenlijst waaronder het kleinste type in Hoog Soeren en die in Beekbergen in samenhang met het brandweehuisje. Jammer genoeg zijn veel Apeldoornse exemplaren die zelfs op de gemeentelijke monumentenlijst staan van ontsierende graffiti voorzien.

De PGEM had een eigen huisarchitect, Gerrit Versteeg. Hij heeft meerdere typen ontworpen, groot en klein al naar het verbruik in de omgeving.

De bouwstijl, passend in de periode 1920-1930, is die van de Nieuwe Haagse school. Een detail: bij het verkabelen van de huisjes, ook onderling, is naast de elektriciteitskabel een telefoonleiding getrokken voor intern overleg van de monteurs. In de WO II een geheim netwerk!

Door de moderne techniek zijn de installaties kleiner geworden en zijn de huisjes vervangen door kasten. (Prins Hendrikplein en Maria Druckerstraat)

Er waren ook andere en eerdere vormen trafohuisjes. De geschiedenis is dat de drukker, Litfaß in Berlijn, ca 180 jaar geleden, de reclame zuil heeft geïntroduceerd omdat hij zich ergerde aan het ongebreidelde aanplakken van reclame op muren, lantaarnpalen, enz. Zijn ontwerp bleek een succes, een cilindrische kolom waarop het plakken toegestaan werd. In de kolom waren verschillende mogelijkheden, niet alleen transformatorruimte, verkoopruimte maar ook een dames toilet!

TRANSFORMATOR HUISJES

In Duitsland heet deze zuil nog steeds Litfaßsäule.

Enkele jaren geleden werd om diezelfde plakpraktijken binnen Apeldoorn iets soortgelijks geplaatst, wel veel kleiner en het interieur niet voor andere doeleinden in gebruik. Bv. voor CODA en op het Mercatorplein.

